

MOKRÉ PLSTĚNÍ

ovčí vlny

HANA ŠKORPILOVÁ

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.

Používání elektronické verze knihy je umožněno jen osobě, která ji legálně nabyla a jen pro její osobní a vnitřní potřeby v rozsahu stanoveném autorským zákonem. Elektronická kniha je datový soubor, který lze užívat pouze v takové formě, v jaké jej lze stáhnout s portálu. Jakékoliv neoprávněné užití elektronické knihy nebo její části, spočívající např. v kopírování, úpravách, prodeji, pronajímání, půjčování, sdělování veřejnosti nebo jakémkoliv druhu obchodování nebo neobchodního šíření je zakázáno! Zejména je zakázána jakákoliv konverze datového souboru nebo extrakce části nebo celého textu, umístování textu na servery, ze kterých je možno tento soubor dále stahovat, přitom není rozhodující, kdo takovéto sdílení umožnil. Je zakázáno sdělování údajů o uživatelském účtu jiným osobám, zasahování do technických prostředků, které chrání elektronickou knihu, případně omezují rozsah jejího užití. Uživatel také není oprávněn jakkoliv testovat, zkoušet či obcházet technické zabezpečení elektronické knihy.

Mokrý plstění ovčí vlny

Hana Škorpilová

Vydala Grada Publishing, a.s.
U Průhonu 22, Praha 7
obchod@grada.cz, www.grada.cz
tel.: +420 234 264 401, fax: +420 234 264 400
jako svou 4375. publikaci

Odpovědná redaktorka Ing. Jana Minářová
Fotografie v knize Hana Škorpilová
Fotografie na obálce Hana Škorpilová
Sazba a grafická úprava Jana Řeháková, DiS.
Návrh grafické úpravy a obálky Zuzana Brečanová

Počet stran 112
První vydání, Praha 2010
Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a.s.

© Grada Publishing, a.s., 2011
Cover Design © Zuzana Brečanová, 2011

Doporučení a pracovní postupy v této knize byly autorkou ověřeny, přesto za ně nelze převzít zodpovědnost. Autor ani nakladatelství neručí za jakékoliv věcné, osobní ani majetkové škody. Názvy produktů, firem apod. použité v knize mohou být ochrannými známkami nebo registrovanými ochrannými známkami příslušných vlastníků.

ISBN 978-80-247-3326-5 (tištěná verze)
ISBN 978-80-247-7471-8 (elektronická verze ve formátu PDF)
© Grada Publishing, a.s. 2012

obsah

Úvod	7
Pomůcky a vybavení	10
Šablona	11
Testovací vzorek	12
Kulička	16
Bílé plstění	20
Květinová brož	20
Náramek	24
Krajková šála	32
Bílý klobouček	42
Zelené plstění	56
Náhrdelník z příze	56
Dekorovaná šála	64
Baret s korálky	72
Kabelka na drobnosti	90
„Rasta zelená pasta“	98
Pro malé pomocníky	112

úvod

Motto:

Mít sen o vlastním designu a pak už jen se nebát začít tvořit...

S plstěnými výrobky jsem se poprvé setkala asi v roce 2008 v muzeu. Byla jsem nadšená jednoduchým postupem, kterým je mokré plstění. Ovčí vlna je úžasný léčivý materiál. Zaujalo mě, že ji lze tvarovat, barevně prolínat a modelovat prakticky bez omezení.

Plstění vlny patří mezi nejstarší řemeslné technologie. Jedná se o zcela primitivní postupy, kdy se vezme surové ovčí rouno, to se namočí, sroluje a válí tak dlouho, až vlna zplstnatí, spojí se a vznikne tak pevný plát – filc. To je celý postup, který se u kočovných kmenů používá v nezměněné podobě dodnes.

Pro svoji kreativní činnost jsem se snažila zmodernizovat staré řemeslné postupy, a s využitím moderních pomůcek maximálně usnadnit a urychlit způsob zpracování vlny. Zásadní odlišností moderního plstění je použití kvalitní a jemné vlny určené pro spřádání. Vlna je průmyslově zpracovaná, vyčesaná a obarvená. Nabídka barevné palety s více než 40 odstíny umožňuje naprostou volnost v tvorbě. Další pomůcky zjednodušují práci a umožňují jemnější vypracování výrobků.

Tato kniha pojednává o moderním zpracování ovčí vlny technikou mokrého plstění. Obsahuje podrobné návody, které vás krok po kroku provedou postupy základního zpracování. Mokré plstění vlny je výborné v tom, že stačí pořídit si kvalitní vlnu a promyslet nápad. Pak už vyrobíte cokoli, co vás napadne.

Přeji vám krásné chvíle s vlnou a mýdlem, kdy zapomene na to, co vás trápí, a věřím, že si okamžiky tvoření dobře užijete...

Mít podporu rodiny a manžela je pro tvorbu každého výtvarníka dar. Můj manžel Ivan je mi oporou, s nekonečnou trpělivostí se stará o naši rodinu, a společně s děvčátky Zdeničkou a Anežkou prožívá s úsměvem mé mimo stavy nazvané „ted' tvořím“. S nadhledem potom všichni tři překračují balíčky, vyndávají vlákna vlny ze snídaně, nebo hledají mýdlo, které jsem zrovna spotřebovala... S láskou jim děkuji. Víím o tom všem každodenním, co jsem v zápalu tvorby neudělala.

Hana Škorpilová

výběr a druhy materiálu

Pro moderní mokré plstění je nevhodnější kvalitně průmyslově zpracovaná ovčí vlna. Nejlepší je vlna z plemene ovcí Merino. Ovčí vlna Merino je hebká a příjemně jemná. Jemnost vlny je označovaná jednotkou mic, čím nižší číslo, tím je vlna jemnější. Pro zpracovávání vlny plstěním doporučuji jemnost vlny Merino v rozsahu 18 až 21 mic.

Na českém trhu je možné koupit již připravenou ovčí vlnu Merino v obchodech s výtvarnými potřebami nebo v různých e-shopech. K dostání je také velice kvalitní průmyslově barvená a vyčesaná vlna, která se prodává v klubíčkách česanky. Než si najdete pro vás vhodného dodavatele vlny, doporučuji pro začátek zakoupit cca 20–50 gramové vzorky vlny, na kterých si postupy zpracování technikou mokrého plstění vyzkoušíte.

Vyrobte si zkušební testovací vzorek, který vám pomůže najít nevhodnější značku vlny a dodavatele. Doporučuji vyzkoušet více prodejců a druhů vlny.

Připravte si vzorky, na kterých vyzkoušejte jemnost a vlastnosti vlny, zda je stálobarevná po namočení do vody s mýdlem a zda nepouští barvu při mokrému plstění. Věnujte pozornost také tomu, jak vlna plstí.

Poté, co jste vlnu namočili, zpracovali, zaplstili mokrým plstěním a vymáchali v čisté vodě, ji rozložte zpět na plochu a po vyschnutí zjistěte, o kolik se srazila. Suchou si ji přiložte na tělo (nejlépe na vnitřní předloktí či k obličejí) a posuďte její jemnost a nekousavost. Podrobný návod, jak testovat vlnu, je popsán v kapitole *Testovací vzorek*.

Osobně pro plstění mokrou technikou doporučuji jen ten nejjemnější materiál, což ve všech parametrech splňuje ovčí vlna Merino označená od 18 mic do 21 mic, nebo slovně jako super jemná vlna. V obchodě při prohlížení vlny věnujte také pozornost jemnosti a úpravě vlny před zpracováním. Jelikož některé výrobky budete nosit, je samozřejmě vhodné mít na těle příjemný, hebký materiál, který i po zpracování plstěním zůstane jemný a nekousavý.

Prodejní cena jemnější ovčí vlny Merino je sice až 3× vyšší než u vlny hrubší, všimněte si však, že na jeden běžný výrobek, jako je šála nebo klobouček, spotřebujete maximálně 100 g této vlny, což činí jemnější vlnu cenově dostupnou.

Protože samotná výroba jednotlivých výrobků je časově velice náročná, vyhradte si na každý výtvar čas v rozmezí čtyř až šesti hodin.

TIP: Vždy si uchovejte vzorek zpracovávané vlny a doklad o koupi. Tak budete vědět, kde jste vlnu zakoupili a jakou měla barvu. Je to důležité pro případnou potřebu dokoupit totožný materiál pro další tvorbu.

Doporučuji vyrobit si vlastní barevnici již vyzkoušených materiálů s číselným označením barev, poznamenejte si i dodavatele. Je vhodné si také napsat, co jste z které vlny vyrobili, velice to usnadní orientaci v nabídce a plánování dalších projektů.

pomůcky a vybavení

Plstící podložka – chrání pracovní plochu před znečištěním a zabraňuje stékání přebytečné vody na zem. Vhodná je bublinková fólie.

Savé houbičky – k odstraňování přebytečné vody.

Mýdlo – pro plstění mokrou technikou lze použít jakékoliv mýdlo, neboť při této technice se vlna neplstí působením mýdla, nýbrž mechanickým pohybem a tlakem ruky. Mýdlo je však nezbytné pro hladké klouzání rukou po materiálu.

Na českém trhu jsou již k dostání mýdla a další přípravky speciálně určené pro plstění, přesto je možné pracovat i s mýdlem obyčejným. Prosím, věnujte však pozornost pečlivému výběru mýdla, aby se jeho působením nepoškodily ruce, jelikož s mýdlovou pěnou budete pracovat několik hodin, a po celou dobu výroby jednotlivého výrobku jsou ruce namočené.

Osobně se mi osvědčila mýdla běžná, jemná a voňavá. Ani vyšší cena mýdla vás nemusí odradit, neboť jedno mýdlo poslouží k plstění více výrobků. Můžete si dopřát mýdlo v bio kvalitě i mýdlo luxusní. Též je možné chránit si ruce tenkými rukavicemi.

Záclona – ta je zcela nezbytná, neboť zamezuje pohybu jednotlivým vrstvám, k tomuto účelu můžete použít též okenní síť proti létajícímu hmyzu.

Trubka – k závěrečnému plstění srážení a válení je nepostradatelná trubka o průměru přibližně pěti až osmi centimetrů. Výrobek se namotává na trubku a válcuje. Požadovanou funkci výborně splní izolační mirelonové trubky.

Šablona, stříh formy – více v kapitole Šablona.

Klobouková forma, busta – formu nebo bustu potřebujete k dobrému vytvarování kloboučků a čapek. Vhodná je přímo klobouková forma, nemáte-li ji, můžete ji nahradit plastovou reklamní bustou, která je k dostání na internetu či v aranžérských obchodech.

Nůžky, mísa s horkou vodou, šicí potřeby, regenerační krém na ruce a ručník

K plstění mokrou technikou je důležité si vyhradit dostatek času v rozmezí čtyř až šesti hodin. Již započatý proces plstění není vhodné dlouhodobě přerušovat.

šablona

Šablona je základní forma, která dává výrobku tvar. Aby byl výsledný výrobek dokonalý, je potřeba mít dobrou šablону z kvalitního materiálu. Můžete použít jednovrstvý tvrdý papír či plastovou fólii. Nejvíce se mi k tomuto účelu osvědčila mirelonová izolace, která se běžně pokládá pod plovoucí podlahy. Má několik důležitých předností, včetně nízké ceny a snadné dostupnosti. Mirelonová izolace je měkká, pohodlně se stříhá a při práci s vodou se nerozmáčí. Šablónu lze použít i opakovaně. Zcela nevhodný je lepenkový karton – jeho vrstvy se vodou rozlepi a forma ztratí tvar.

Návod k výrobě šablony

Kabelka

Než se pustíte do kreslení návrhu kabelky, promyslete si, jaký tvar by měla mít. Začátečnickům doporučuji výrobek menších rozměrů s oválnými rohy, které nejsou při výrobě tak náročné jako rohy špičaté. Na tvrdý papír si nakreslete požadovanou velikost kabelky. Po celém obvodu přidejte 25%, neboť se vlna srazí. Je dobré vědět, z jaké konkrétní vlny budete kabelku vyrábět a kousek vlny předem otestovat pro konkrétní představu, o kolik se srazí. Papírový náčrt si vystřihněte a přeneste na materiál šablony, např. mirelonovou izolaci.

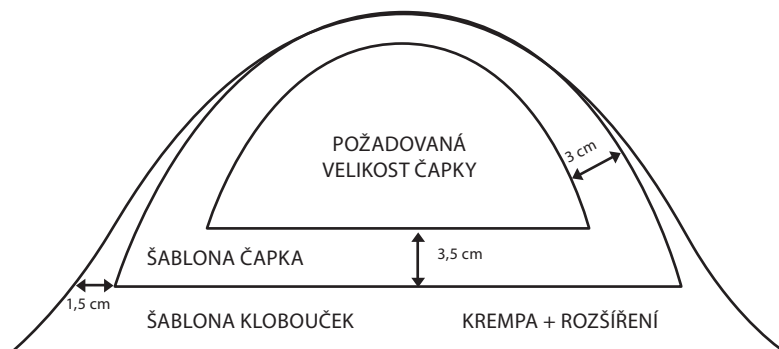
Příklad: na výrobek o rozměrech 20 × 40 cm přidáte po obvodu asi 2,5 až 3 cm.

Baret

Velikostí kruhu určujete styl baretu. Kruh o průměru 25 cm vytvoří čapku. Kruh o průměru 31 cm vytvoří vhodnou formu baretu a slouží jako základ pro menší baret – „radiovku“. Kruh o průměru 36 cm vytvoří formu většího baretu, který může být stažen šikmo dolů přes uši. Bez ohledu na velikost šablony, kterou vyrábíte, je vždy vnitřní vystřižený otvor stejný, tj. 10 cm (asi velikost CD). Tento otvor můžete v závěrečné fázi výroby zvětšit nebo zmenšit podle velikosti hlavy.

Klobouček/čapka

K výrobě této šablony je nejjednodušší použít čepici, která vám pěkně sedne. Čepici přeložte na polovinu, a pečlivě obkreslete na papír. Upravte tvar, aby nebyl konečný výsledek nerovný. Opět po obvodu přidejte 25 až 30 %, což jsou přibližně 3 cm. Chcete-li mít klobouček s krem-pou, přidáte v dolní části v širší stříhu na každé straně 1,5 cm a v horní části 3 cm.

testovací vzorek

Zkušební testování vlny vám umožní lépe se seznámit s materiálem, a přesněji zvolit postup jeho zpracování. Zároveň se naučíte i základy mokrého plstění, které využijete v projektech.

1. Připravte si vzorek jemné česanky z ovčí vlny o váze cca 25 g, který uvolněte vyklepáním. Volně ho uchopte do ruky a jemně vytáhněte chomáček.

2. Vytvořené chomáčky vlny ukládejte jedním směrem na připravenou podložku v přibližné délce 25–30 cm. Vlnu nesmíte pocuchat. Chomáčky na podložku pokládejte rovnoměrně.

3. Na vodorovnou první vrstvu pokládejte KOLMO vrstvu druhou. Ta je množstvím použitého materiálu a silou rozvrstvení stejná jako vrstva první.
POZOR: Vždy je nutné poklást vlnu nejméně ve dvou na sebe kolmých vrstvách, jen tak se vlákna vlny dobře spojí.

4. Poté, co máte chomáčky rovnoměrně pokladené po celé ploše šablony, vše opatrně překryjte záclonou. Záclona pomáhá fixovat vlákna stejnoměrně. Dávejte pozor, abyste nechtěným posunutím nenarušili jednotlivé vrstvy.

5. Zpěňte mýdlo v teplé vodě a pečlivě si namydlete ruce. Vytvářejte bohatou mokrou pěnu, kterou nechte stékat z dlaní. Mýdlovou pěnou poté pokryjte celou plochu záclony. Dlaně do záclony neotírejte. Tlakem ruky zmáčknete nadýchanou vrstvu, nesmíte však při tom posunout vrstvení. Dlaně pouze přikládejte, přitlačujte a střídavě zdvihejte, až je vlna po celé ploše prosáklá a stlačená. Takto nedojde k jejímu posunu.

6. Opatrně dobře namydlenou dlaní výrobek zaplstěte. Pracujte krouživě mírným tlakem všemi směry, jemně, aby se vrstvy nepotrhaly. Pravidelně nadzvedávejte pomocnou záclonu. Vždy si hlídejte, aby se záclona nezaplstila do výrobku. Materiál pod ní jemně uhlazujte, a kontrolujte rovnoměrnost vrstvy. Je-li vlna spojená, záclonu odstraňte.

testovací vzorek

7. Plstěním vznikne souvislá vrstva. Vlnu při plstění příliš nenamáčejte. Jakmile je materiál dostatečně zpevněn, ručníkem z něj jemně odsajte pěnu a vodu.

8. Důkladného zpevnění nyní docílíte kroužením a hladením dlaněmi po celé ploše výrobku za pomoci mýdlové pěny. Vlna plstí mechanickým tlakem a krouživým pohybem. Výrobek pravidelně otáčejte a pracujte na obou stranách. Závěrečným krokem je srážení vlny válením.

9. Připravte si válec a začněte na něj vzorek z jedné strany navíjet. Filc mírně polévejte horkou vodou a průběžně opatrně ždímejte. Je třeba výrobek na válec zcela navinout. Plstěný polotovár se válčováním sráží a zpevňuje. Vlna se sráží tím směrem, kterým jste navinuli materiál, proto je nutné kulatý stříh navíjet osmi směry z rubové i lícové strany, aby srážení bylo rovnoměrné a zachoval se kulatý tvar.

10. Výrobek se během poslední fáze plstění musí srazit přibližně o 25 % (tedy asi o čtvrtinu) původní velikosti – takto si otestujete srážlivost použité vlny. Závěrečné vysrážení je nutné pro dostatečné zaplštění a pevné spojení vláken vlny.

kulička

Pro výrobu šperků z ovčí vlny je kulička základem.

1. Na jednu kuličku budete potřebovat asi 10 g česané ovčí vlny. Budete-li chtít vyrobit několik stejných kuliček, vždy si připravte požadované množství navážené vlny, abyste měli všechny kuličky stejně veliké.

2. Výroba kuličky je velice jednoduchá. Česanku opatrně navíňte na prst, obdobně jako když prst balíte do kapesníku.

3. Namotanou vlnu poté opatrně sundejte z prstu tak, aby se nezacuchala.

4. Zpěňte mýdlo v teplé vodě a pečlivě si namydlete ruce. Při plstění kuličky postupujte podobně jako při válení sněhové koule, nejprve velice zlehka s jemným tlakem.

5. Kuličku namydlete a válejte v dlaních tak dlouho, dokud neucítíte, jak se zpevňuje. Čím je kulička pevnější, tím více na ni tlačte dlaní. Kulička by měla být velmi pevná.

